

Handläggare
Anna Forsström
08-508 25 085
Carolina Morales
08-508 25 146

Till
Socialnämnden
2020-08-25

Kvalitetsgranskning Familjevård – hälsa, umgänge och delaktighet

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till samtliga stadsdelsnämnder

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschef

Gunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

Granskningen avser handläggningen av familjevård och omfattar Farsta, Hägersten-Liljeholmen och Norrmalm-Östermalm stadsdelsförvaltningar. Sammanlagt granskades 42 barnärenden, med fokus på hälsa, umgänge och delaktighet. Granskningen visade bland annat att barn i hög grad gjordes delaktiga och hade inflytande över umgängesplaneringen. Barnets röst framträdde tydligt och fanns integrerad i handläggningen, bland annat med hjälp av en bred flora av samtalsstödjande metoder. Det tydligaste utvecklingsområdet var den systematiska uppföljningen av barnets fysiska och psykiska hälsa, samt tandvård.

Bakgrund

Bakgrunden till aktuellt granskningstema är att Stockholms stads budget för 2020 anger att socialnämnden ska fortsätta utveckla stadens familjehemsvård genom bland annat kvalitetsuppföljning. Granskningens syfte är att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på samma sätt.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet

Berörda stadsdelsförvaltningar får återkoppling avseende granskningens resultat via dialogmöten.

Arbetet med likställighet över staden behöver ständigt hållas aktivt. Utöver det samordnande arbete som redan bedrivs via socialförvaltningen så som utbildningar och kompetenssatsningar hålls en spridningskonferens kopplad till granskningens resultat i syfte att öka kunskapen i hela staden. Principfrågor lyfts och diskuteras även i berörda chefsnätverk.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 19 augusti 2020. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 20 augusti 2020.

Ärendet

Sammanlagt granskades totalt 42 familjehemsplacerade barns slumpvis utvalda ärenden. Tidsperioden som granskades var 2018-2019. Vidare hölls en intervju med ledning och medarbetare vid respektive enhet. Utöver detta genomfördes intervju med organisationen Knas Hemma.

Granskningen avser handläggningen av familjehemsplacerade barn med fokus på hälsa, umgänge och delaktighet och omfattar Farsta, Hägersten-Liljeholmen och Norrmalm-Östermalm stadsdels-

förvaltningar. De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens definition av god kvalitet.

Trygghet och säkerhet

Socialtjänstinspektörerna fann inga direkta skillnader i bedömningarna vilket visar på en likställighet mellan de granskade enheterna. I dokumentationen återfanns i samtliga ärenden relevant dokumentation vad gäller uppdaterade journaler och vårdplaner. Övervägandena var i de flesta fall genomförda i rätt tid. Att genomförandeplaner saknades i närmare hälften av ärendena är en tydlig brist.

Helhetssyn och samordning

I det granskade materialet var barnets hälsa generellt svår att följa. Hälsoundersökningar återfanns sällan. I övervägandena varierade det mycket kring i vilken grad barnets hälsa var uppföljd, i endast 40 % var den fysiska och psykiska hälsan uppföljd. Placerade barn som grupp har avsevärt sämre hälsa jämfört med andra barn och utifrån detta blir slutsatsen att ett mer systematiskt arbete behöver göras för att säkerställa att nödvändiga vårdkontakter och insatser genomförs och följs upp utan dröjsmål. Inspektörernas uppfattning är att hälsokorten ger ett tydligt och heltäckande underlag, att dessa används i samtliga ärenden bör följas upp på aggregerad nivå vid samtliga enheter.

Kunskapsbaserad verksamhet

Det är ett observandum att organisationen Knas hemma starkt rekommenderar oannonserade hembesök, vilket i princip endast i undantagsfall förekommer vid de granskade verksamheterna. I många fall kan oannonserade hembesök vara svåra att genomföra med tanke på geografiska avstånd. Socialstyrelsens handbok betonar vikten av att ”kontakten mellan socialtjänsten och den som ger vården inte präglas av misstänksamhet och kontroll”¹ samtidigt som ansvaret att upptäcka eventuella missförhållanden vilar på socialtjänsten. Alternativa sätt att kommunicera med barnet utöver de regelbundna besöken skulle kunna stärka lyhördsenheten för barnets signaler, såsom sms, Skype eller e-post.

Effektivitet och tillgänglighet

I det granskade materialet var barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning tydligt överrepresenterade. Med anledning av ovanstående är det viktigt att enheterna löpande prioriterar att säkra och upprätthålla npf-kompetens avseende bemötande, bedömningar

och insatser. I de flesta av de granskade fallen uppmärksammades barnets stödbehov utifrån funktionsnedsättningen i handläggningen, ofta kopplat till skolsituationen eller behov av mer handledning till familjehemsföräldrarna.

I dokumentationen framkom att frågan om barnets rätt till umgänge med de biologiska föräldrarna är högt prioriterad av familjevårdshandläggarna. Mycket tid lades på att motivera och åstadkomma ett samarbete som gynnar barnet och att umgängesplaneringen skedde med barnets bästa som utgångspunkt. Barnets önskemål gällande umgänge framgick av dokumentationen och hade, där detta var möjligt, inflytande på umgängesarrangemanget.

Självbestämmande och integritet

Barnhandläggaren träffade i de flesta fall barnet 3-4 gånger per år varav de flesta även enskilt, betydligt fler möten genomfördes i mer turbulenta ärenden. I några enstaka ärenden träffade handläggaren barnet endast någon gång per år, detta skedde som regel utifrån att situationen kring barnet föreföll vara stabil.

Vid Farsta och Hägersten-Liljeholmen framgick av dokumentationen att enheterna använder en bred flora av olika metoder för att understödja barnets röst och möjlighet att kommunicera. Vid Norrmalm-Östermalm återfanns inga samtalsmetoder men förvaltningen hade i flest antal fall haft kontakt med barnet med hjälp av sms och Skype mellan de fysiska besöken.

Jämställdhetsanalys

Granskningen har haft ett jämställdhetsperspektiv genom att samtliga variabler har granskats uppdelat på kön, för att på så sätt kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan flickor och pojkar. Flickorna utgjorde 45 procent av de granskade ärendena och pojkarna 55 procent. Urvalet speglar nationella siffror där pojkar i högre grad är placerade för vård.² Granskningen visade inga direkta skillnader i handläggningen av familjevårdsärenden utifrån kön.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende handläggningen av familjevård vid stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Liljeholmen och Norrmalm-Östermalm. Vidare att rapporten överlämnas till samtligastadsdelsnämnder.

Bilaga

Kvalitetsgranskning familjevård – hälsa, umgänge och delaktighet